

במחיצת **מסיפס** [מחיצה נמוכה מעשרה טפחים של חתיכות עצים]. [דאָה ציור 1]

אבל אם נחלקו ביניהם **במחיצה** הגבוהה **עשרה** טפחים, הרי אפילו היא מחיצת עראי — **דברי הכל**: עירוב נפרד לכל חבורה החבורה.

איכא דאמרי: הכי אמר רב נחמן: אף **במסיפס** מחלוקת!

ולאשמועינן, דלא תימא שלא נחלקו בית שמאי רק במחיצה גבוהה עשרה.

ומיהו לבית הלל, עירוב אחד לכולן אפילו במחיצה עשרה.

ועוד **פליגי בה** בפירושא דמתניתין, באופן אחר, רבי היא ורבי שמעון ברבי.

חד אמר: מחלוקת — בית שמאי ובית הלל — היא **במחיצות** של עראי, **המגיעות לתקרה**. [דאָה ציור 2] **אבל מחיצות שאין מגיעות לתקרה**, אפילו גבוהות עשרה — **דברי הכל עירוב אחד לכולן**. (72)

חד אמר: מחלוקת — בית שמאי ובית הלל — היא **במחיצות שאין מגיעות לתקרה**.

ב. אין מחייבים את החבורות בערוב אם רוצים לטלטל ביניהם מחבורה לחבורה.

ומתוך שביניהם הם אינן צריכים ערוב, הרי דינם כמו חמשה בתים בחצר שעשו ערוב ביניהם, ובאים לערב עם בני חצר אחרת, שדי אז בעירוב שנותן אחד מבני החצר המעורבת בחצר האחרת כדי לערב את כולן, למרות שהשאר אינם נותנים דבר לצורך העירוב עם בני החצר האחרת.

והכא נמי, עירוב שיתן אחד מכל בני חמשת החבורות באותה חצר, דיו עבור כולם.

ומודים בית הלל, **בזמן שמקצתם** של החבורות **שרויין בחדרים** נפרדים, או **בעליות, שהן**, אותן מקצת חבורות [ריטב"א. וכן דעת רוב הראשונים] — **צריכים עירוב לכל חבורה וחבורה!**

ומפרש לה בגמרא, באיזה חדרים ועליות מיירי.

גמרא:

אמר רב נחמן: מחלוקת בית שמאי ובית הלל, היא כשהיו חלוקים החבורות ביניהם

חלוקות.

והך מאן דאמר סבירא ליה, שאפילו גבוהות עד התקרה, כיון שמחיצת עראי היא, לא הוי חילוק רשויות לבית הלל.

ופליגי נמי אלישנא בתרא דרב נחמן. דלהיא לישנא, לדעת בית שמאי אפילו במסיפס נמוך הוי חילוק רשויות. ואילו להך מאן דאמר, לא הוי חילוק רשות — אפילו לבית שמאי — רק במחיצות המגיעות לתקרה.

— לא תיקשי מהא דמשמע דרק חכמים סבירא להו "או מערבין", אבל לרבי מאיר לא סגי בעירוב. דהכי קאמרי חכמים: כשם שמודה אתה לנו ש"או מערבין", כן אנו אומרים "או משתתפין", וסגי בשיתוף לחוד — ריטב"א.

72. והך מאן דאמר פליגי אלישנא קמא דרבי נחמן. דלהיא לישנא, אפילו היתה המחיצה גבוהה עשרה בלבד, מודים בית הלל שהרשויות

אבל במחיצות — ואפילו של עראי — המגיעות לתקרה — דברי הכל צריכין ערוב לכל הבורה וחבורה. (73)

עב-ב מיתוכי [מפורש בסמוך למאן מותבינן]:

אמר רבי יהודה הפסד [מלשון "סברא". ונקרא כן על שם חריפותו]: לא נחלקו בית שמאי ובית הלל על מחיצות המגיעות לתקרה, שצריכין עירוב לכל הבורה וחבורה.

על מה נחלקו — על מחיצות שאין מגיעות לתקרה.

שבית שמאי אומרים: צריך עירוב לכל הבורה וחבורה.

ובית הלל אומרים: דיו עירוב אחד לכולן.

והשתא מפרשינן למאן מהני אמוראי דלעיל הוי תיובתא.

למאן דאמר כי במחיצות המגיעות לתקרה מחלוקת — הוי תיובתא מהך ברייתא, דהא קתני בהדיא שבמחיצות המגיעות לתקרה לכולי עלמא הוי חילוק רשויות!

ואילו למאן דאמר במחיצות שאין מגיעות לתקרה מחלוקת — הוי סייעתא מהך ברייתא, דהא קתני בהדיא כהך מאן דאמר!

להך לישנא דאמר רב נחמן שהמחלוקת היא במסיפס, אבל במחיצות עשרה לכולי עלמא הוי חילוק רשויות — הוי תיובתא. דהא

קתני בברייתא דלביית הלל אף במחיצות עשרה לא הוי חילוק רשויות, אם אך אינן מגיעות לתקרה.

ומספקא לן: להך לישנא דאמר רב נחמן "אף במסיפס מחלוקת" — לימא תיהוי תיובתא מברייתא.

דהא משמע שרק במחיצות שאין מגיעות לתקרה אבל גבוהות עשרה הוא דסבירא להו לבית שמאי דהוי חילוק רשויות. אבל במסיפס לא.

או דילמא אפילו במסיפס סברי בית שמאי דהוי חילוק רשויות?

אמר לך רב נחמן: פליגי במחיצה, והוא הדין במסיפס.

והאי דקא מיפלגי במחיצה — להודיעך כהן דבית הלל, שאפילו במחיצה מקילין, וסבירא להו דלא הוי חילוק רשויות.

ותמהינן: וליפלגי במסיפס, ולהודיעך כהן דבית שמאי דאפילו במסיפס מחמירין דהוי חילוק רשויות?

ומשנינן: כח דהיתרא עדיף להשמיענו!

אמר רב נחמן אמר רב: הלכה כרבי יהודה הפסד, שנחלקו בית שמאי ובית הלל דוקא במחיצות שאין מגיעות לתקרה.

אבל במגיעות לתקרה מודו בית הלל דהוי חילוק רשויות.

שכתבו בזה המשנה ברורה סימן ש"ע, וחזון איש סימן צ"ג סק"ח.

73. ונחלקו האחרונים האם אף במחיצות קבועות שאין מגיעות לתקרה לא צריך עירוב, לבית הלל. או דוקא, במחיצות עראי. ראה מה

אמר רב נחמן בר יצחק: מתניתין נמי דיקא שבמחיצות המגיעות לתקרה מודו בית הלל.

דקתני במתניתין: ומודים בית הלל בזמן שמקצתן שרויין בחדרים ובעליות, שצריכין עירוב לכל חבורה וחבורה.

מאי חדרים, ומאי עליות?

אילימא, חדרים היינו חדרים ממש, שמתחלה נבנה הטרקלין על דעת לחלקו לחדרים, ועליות — עליות ממש.

הא פשיטא היא דהוי חילוק רשויות, ולמה לי לאשמועינן זאת?!

אלא לאו, כעין חדרים וכעין עליות.

ומאי ניהו — מחיצות המגיעות לתקרה.

כלומר: שהטרקלין מעיקרו נבנה להיות אולם רחב, והוא עיקר שמושו, ועכשיו חלקוהו השובתים לפי שעה.

אלא, משום שעשו מחיצות המגיעות לתקרה כעין חדרים ועליות, לכולי עלמא הוי חילוק רשויות.

ומסקינן: שמע מינה. (74)

תנא בכרייתא: בית שמאי ובית הלל לא פליגי אם הרשויות חלוקות, וכדפרישנא עד השתא. אלא לדברי הכל רשות אחת היא, וכחמשה שגבו את עירובן דמו [וכדסבירא להו לבית הלל, לפי מה שפירשנו לעיל].

ומיהו, בית שמאי ובית הלל בחמשה שגבו גופא הוא דפליגי.

ולפיכך: במה דברים אמורים דסברי בית שמאי דעירוב לכל אחד ואחד — כשמוליכין בני החבורות את עירובן למקום אחר באותה חצר, ונותנין אותו בבית של שאר בני החצר.

שזה דומה לחמשה שגבו את עירובן, ובאין לערב עם חצר אחרת, דסבירא להו לבית שמאי, שכל אחד מהחמישה צריך ליתן את עירובו בחצר האחרת.

ובית הלל סבירא להו: חמשה שגבו את עירובן, אחד נעשה שליח לכולן, ואין כולן צריכין ליתן פת בחצר השניה.

אבל אם היה עירוב של בני החצר בא אצלן לטרקלין, אף לבית שמאי אין צריכים חמשה אלו ליתן ולא כלום בעירוב המשותף, ולכן, לדברי הכל — עירוב אחד לכולן!

כלומר: כיון שהעירוב בא לטרקלין, כולן פטורין מליתן את העירוב, כדין בית שנותנין בו את העירוב, שפטור מליתן חלקו בעירוב [ריטב"א, וראה שם].

והוינן בה: כמאן אזלא הא דתניא:

חמשה שגבו את עירובן — כשמוליכין את עירובן למקום אחר, כשבאים לערב על ידי נתינת עירוב בחצר אחרת — עירוב אחד לכולן, ואין צריכים כולן להשתתף בעירוב הניתן בחצר אחרת. כמאן?

כבית הלל. וכדאמרן.

ואיכא דאמרי: במה דברים אמורים דסברי בית הלל עירוב אחד לכולן — כשהיה

חדרים", נתבארה על פי הבנת החזון איש סימן

74. שיטת רש"י בביאור "חדרים ממש" ו"כעין

עירוב בא אצלן לטרקלין. שבכי האי גוונא בחמשה שגבו את עירובן, עירוב אחד לכולן [ובית שמאי סבירא להו: אף בחמשה שגבו, עירוב לכל אחד ואחד, והכא נמי לא שנא].

אבל אם היו מוליכין את עירובן למקום אחר, אפילו בחמשה שגבו עירוב לכל אחד ואחד, והכי נמי בחמשה ששבתו בטרקלין — **עירוב לכל אחד ואחד.**

ולפי הך איכא דאמרי: **כמאן אזלא הא דתניא: חמשה שגבו את עירובן, כשמוליכין את עירובן למקום אחר עירוב אחד לכולן.**

כמאן? — דלא כחד!

דלכולי עלמא, ככי האי גוונא עירוב לכל אחד ואחד, וכדאמרן.

מתניתין:

חצר שיש בה בתים נפרדים לאב ולבניו, ולשאר דיורין, והאחין שהיו אוכלין על שלחן אביהם, וישנים בבתיהם הפתוחים לחצר — הרי הם כדיירים חלוקים, כיון שהם חלוקים בשנתם בבתיים חלוקים, וצריכין עירוב לכל אחד ואחד מן האחין.

לפיכך, אם שכח אחד מהם ולא עירב הרי הוא אוסר על כולן.

ואם בא להתיר להם — **מבטל להם את רשותו.**

אימתי: בזמן שמוליכין עירובן במקום אחר [בגמרא יתבאר, אם בחצר אחרת או באותה חצר].

אבל אם היה עירוב בא אצלן, או שאין עמחן דיורין אחרים בחצר, אלא האב ובניו בלבד — **אינן צריכין לערב,** ויתבאר טעמא דמתניתין בגמרא.

גמרא:

לקמן, בסוף עמוד זה, אמרינן, שאין אדם אוסר בחצר אלא אם היה לו בה מקום דירה. ופליגי אמוראי התם מאי מיקרי מקום דירה.

רב אמר: מקום פיתא שהוא אוכל שם, ושמואל אמר מקום לינה.

ומדאמרינן הכא במשנה, שהאחין האוכלין ביחד אצל אביהם אלא שהם חלוקים בשנתם בבתיהם הנפרדים, כאשר הם מוליכין עירוב למקום אחר צריך כל אחד ואחד ליתן עירוב.

שמע מינה כי מקום לינה שהוא נפרד לאחים — הוא הגורם הקובע את דירתם. ולכן חייבין ליתן כל אחד עירוב נפרד!

ודחינן: מהכא ליכא למשמע מינה. היות שהאחין האלו אכן גם אוכלין בבתיהן הנפרדים, ולא בבית אביהם.

והא דקתני "שהיו אוכלין על שולחן אביהם" — **במקבלי פרס** [שאביהם נותן להם הוצאות האוכל שאוכלים בביתם], שנו.

המגיעות לתקרה מיירי במחיצות של "יריעות" שעשוין לעראי, ודלא כדמשמע מרש"י, שכל

צ"ג סק"ג בדבריו. ובתוספות וריטב"א מבואר, דמחיצות

תנו רבנן: מי שיש לו "בית שער" [בית קטן שעושים לפני שער החצר, והכל עושין אותו קפנדריא], או אכסדרה [פרוזדור שלפני הבתים], ומרפסת [שלפני פתחי העליה, וכולן עולים דרך שם — רש"י יומא יא ב] בחצר חבירו — אף על פי שדרין שם [תוספות], הרי זה אין אוסר עליו מלהוציא מביתו לחצר, כיון שמקומות אלו אינם נחשבים לבית דירה.

אבל מי שיש לו בחצר חבירו, בית התבן, בית הבקר, בית העצים, ובית האוצרות — הרי זה אוסר עליו, דחשיבי שימוש של דירה.

רבי יהודה אומר: אינו אוסר אלא מקום דירה מגורי אדם בלבד. (75)

אמר רבי יהודה: מעשה בכך נפחא, שהיו לו חמש בתים בחמש חצרות [מאירי] באושא ולא היה דר בכלן, אלא משתמש בהם לתבן ועצים [מאירי].

ובא מעשה לפני חכמים, ואמרו: אינו אוסר אלא בית דירה בלבד.

ותמהינן עלה: וכי בית דירה סלקא דעתך?!

כלומר: הרי בית שער, אפילו היה דר שם אינו אוסר [מאירי]!?

ומשינן: אלא אימא מקום דירה.

כלומר: ראוי לדירה, וגם דר שם בפועל. שאפילו היו לו בתים רבים בהרבה חצרות אינו אוסר אלא באותה דירה שהוא דר בה [מאירי].

מאי היכן הוא מקום דירה?

רב אמר:

מקום פיתא [אכילה].

עג-א

ושמואל אמר: מקום לינה.

מיתיבי לרב דאמר מקום פיתא גורם:

דתניא: הרועין בשדות שמחוץ לעיר, והקייצין [שומרי תאנים השטוחים ליבשם] שמחוץ לעיר, והבורגנין [שומרי העיר], ושומרי פירות שמחוץ לעיר — בזמן שדרכן ללון בעיר, הרי הן כאנשי העיר לענין תחום שבת, שכל העיר חשובה להם כארבע אמות, ויש להם מן העיר אלפים אמה לכל רוח.

אבל בזמן שדרכן ללון בשדה — יש להם ממקום לינתם אלפים אמה לכל רוח.

הרי חזינן, שאף על גב שאוכלים הם בעיר, הולכים אחר מקום לינתם, ולא אחר מקום פיתא, ודלא כרב?!

מחיצה שנעשית לפי שעה הוי בכלל.

ודעת החזון איש שם, דהתוספות לאו דוקא נקטו של יריעות. ומודו לרש"י דכל עראי בכלל. ולא כולי עלמא מודו ליה בזה, ראה שם בשם הנשמת אדם, ומשנה ברורה ושער הציון סימן ש"ע.

75. וכנראה שנחלקו הראשונים בביאור דברי תנא קמא שאף בית התבן ובית הבקר אוסרין. בחידושי המאירי כתב דהטעם הוא: "הואיל וראוי לדירה", וראה גם ברש"י לעיל דף ע ב שלמד מבית התבן ובית הבקר שגם דירה שאין דרים בה אוסרת.